

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobcu : **M.**, H., zastúpené H., V., proti žalovanej : **O.**, zastúpená JUDr. D. M., advokátom v P., **o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti**, vedenej na Okresnom súde Kežmarok pod sp. zn. 3 C 108/2003, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 6. septembra 2006 sp. zn. 6 Co 28/2006,

t a k t o :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove z 6. septembra 2006 sp. zn. 6 Co 28/2006 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Kežmarok rozsudkom z 13. októbra 2004 č.k. 3 C 108/2003-182 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal určenia vlastníctva k stavbe súpisné č. X., nachádzajúcej sa na pozemku zastavaná plocha parcelné č. X. o výmere X. m², k.ú. L., zapísanej na LV č. 1 KN vedeného Správnou katastra K.. Zaviazal žalobcu uhradiť trovy konania žalovanému. Prvostupňový súd mal za to, že žalobca v konaní nepreukázal, že by spornú nehnuteľnosť zhotovil a že by vlastníctvo k týmto budovám získal iným spôsobom.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Prešove rozsudkom z 6. septembra 2006 č.k. 6 Co 28/2006-310 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že určil, že žalobca je výlučným vlastníkom stavby súpisné č. X. nachádzajúcej sa na parcele č. X. zastavaná plocha o výmere X. m² v katastrálnom území L. zapísanej na LV č. 1 katastra nehnuteľností vedeného Správnou katastra K.. Zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi trovy konania. Uviedol, že pre nadobudnutie vlastníckeho práva k tejto veci je rozhodujúce ustanovenie § 15f ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb. v znení účinnom od 1.1.2004 a skutočnosť, že na žiaden subjekt

neprešlo dňom 1.1.2004 vlastnícke právo k predmetnej stavbe. Podľa tohto ustanovenia rozostavané stavby a dokončené stavby ku ktorým prešla investorská funkcia na obec podľa osobitného zákona (§ 3 ods. 2 písm. d/ bod 2 zákona č. 518/1990 Zb.), prechádzajú dňom 1.1.2004 do vlastníctva obce, ktorá je k 31.12.2003 ich investorom. Dňa 26.7.1991 došlo k podpísaniu protokolu o odovzdaní a prevzatí práv a povinností odberateľa – investora S., na preberajúci Mestský úrad K.. Predmetom tejto delimitácie boli stavby komplexnej bytovej výstavby, včítane stavby J. – K.. S účinkami od 1.1.1991 sa potom žalobca stal investorom tejto nedokončenej stavby a ako taký platil všetky náklady spojené s jej dokončením a to aj potom, čo dňa 1.9.1992 vznikla žalovaná O.. Žalobca je označený ako stavebník vo všetkých kolaudačných rozhodnutiach týkajúcich sa tejto stavby. Ako správca nehnuteľného majetku štátu žalobca uzavrel v roku 1992 s R. nájomnú zmluvu o prenajatí objektu Z.. Podľa Zriaďovacej listiny zo dňa 4.6.1992 jedná sa o cirkevnú školu, ktorej zriaďovateľom je R.. Žalovaná sa nestala vlastníkom tejto stavby ani na základe ustanovenia § 2b ods. 1 písm. a/ zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení účinnom od 1.1.2002. Netvrdila to ani v čase, keď žiadala o zápis svojho vlastníckeho práva na základe rozhodnutia o pridelení súpisného čísla. Podľa tohto ustanovenia do vlastníctva obcí prechádzajú z majetku Slovenskej republiky veci v správe právnických osôb, ku ktorým prechádza zriaďovateľská funkcia na obec podľa osobitných zákonov, konkrétne aj podľa zákona č. 542/1990 Zb. o štátnej správe, školstve a školskej samospráve. Nevzťahuje sa však toto ustanovenie na tie základné školy, v ktorých je zriaďovateľ iný subjekt, napr. cirkev. Spornú stavbu od jej kolaudácie užíva cirkevná Z., ktorej zriaďovateľom je R., avšak len ako nájomca, nie ako správca majetku štátu. Vlastnícke právo k tejto dokončenej stavbe nadobudol priamo zo zákona dňom 1.1.2004 žalobca a to podľa § 15f ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb. v znení účinnom od 1.1.2004. jedná sa o stavbu dokončenú postupne v rokoch 1992 – 2001, kde investorská funkcia na M. prešla podľa osobitného zákona zo S.. Nadobudnutie vlastníckeho práva prechodom vlastníckeho práva zo štátu ku dňu 1.1.2004 nie je v citovanom § 15f ods. 1 podmienené tým, že dokončená stavba sa musí nachádzať na území nadobúdateľa.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal s poukazom na ustanovenie § 238 ods. 1 O.s.p. dovolanie žalovaný, ktorý ho navrhoval zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodňoval tým, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), keď záver odvolacieho súdu, že prvostupňový súd si nesplnil poučovaciu povinnosť podľa § 120 ods. 4 O.s.p., odporuje obsahu spisu aj zákonu, odvolateľ (žalobca) takúto vadu

v odvolaní ani nenamietal a ani odvolací súd pri skončení pojednávania nepoučil účastníkov podľa § 120 ods. 4 O.s.p., a rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), keď otázku prechodu investorskej funkcie S. na obec rieši až ustanovenie § 4 ods. 16 zákona č. 447/2001 Zb., pričom účinnosťou zákona č. 447/2001 Zb. od 1.1.2002 vlastníctvo predmetnej školy prešlo do majetku obce L.; rozhodujúce kritérium je aj na území ktorej obce sa nehnuteľnosť nachádza.

Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalovaného navrhol dovolanie žalovaného zamietnuť a priznať mu náhradu trov konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), v rozsahu vyplývajúcom z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je podané opodstatnene.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu pokiaľ to zákon pripúšťa. Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

Ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerané ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 122 ods. 1 O.s.p. súd vykonáva dokazovanie na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Podľa § 123 O.s.p. účastníci majú právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali.

Podľa § 125 O.s.p. za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb

a právnických osôb, listiny, ohliadka, výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

Podľa § 129 ods. 1 O.s.p. dôkaz listinou sa vykoná tak, že predseda senátu alebo samosudca na pojednávaní listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah; to neplatí, ak súd vo veci nenariaďuje pojednávanie.

Dôkaz listinou sa vykoná tak, že predseda senátu (samosudca) na pojednávaní (pokiaľ ho nariadi) listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah (§ 129 ods. 1). Oznámenie obsahu listiny sa uskutočňuje v prípade, ak by obsiahlosť údajov zachytených v listine vyžadovala neprimerane dlhý čas na vykonanie dôkazov pri čítaní listiny, resp. ak to vo vzťahu k dokazovaným skutočnostiam postačuje. Spôsob vykonania dôkazu listinou musí vyplývať zo zápisnice o pojednávaní. Listinu je potrebné predložiť účastníkom, aby sa mohli vyjadriť k jej pravosti, prípadne namietat' iné dôležité skutočnosti. Vyjadrenia účastníkov súd musí zaznamenať v zápisnici o pojednávaní. V občianskom súdnom konaní má účastník nielen procesné právo (zároveň povinnosť) označiť dôkazné prostriedky na preukázanie ním tvrdených skutočností (viď § 101 ods. 1 O.s.p. a § 120 ods. 1 O.s.p.), ale tiež právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali (viď § 123 O.s.p.). Právo účastníkov vyjadriť sa k vykonanému dokazovaniu sa v konaní realizuje tak, že predseda senátu spravídla bezprostredne po vykonaní každého dôkazu umožní účastníkovi, aby sa k nemu bezprostredne vyjadril a aby uviedol všetko, čo pri hodnotení vykonaného dôkazu považuje za významné. Vyjadrenie k vykonanému dôkazu je jedným z podkladov, na základe ktorých súd pri rozhodovaní vo veci samej hodnotí dôkazy. Právo vyjadriť sa k vykonaným dôkazom nemožno zamieňať s možnosťou účastníkov na záver pojednávania zhrnúť svoje návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci (§ 118 ods. 3), pretože obsah a účel týchto procesných práv účastníka je rozdielny. Procesnú možnosť účastníka vyjadriť sa k vykonanému dôkazu (napr. z hľadiska vierohodnosti svedka a jeho vzťahu k prejednávanej veci, pravosti a správnosti listiny, osoby a odbornej spôsobilosti znalca, vecnej správnosti postupu súdu pri vykonávaní ohliadky a pod.) musí súd vytvoriť účastníkovi už v rámci dokazovania. Naopak procesnú možnosť zhrnúť návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu k právnej stránke veci je súd v zmysle § 118 ods. 3 O.s.p. povinný vytvoriť účastníkovi až na záver pojednávania („v záverečnej reči“ môžu účastníci zhrnúť svoje návrhy, vyjadrujú svoj názor na vykonané dokazovanie z hľadiska jeho úplnosti, zákonnosti, môžu v nej tiež vyjadriť svoj

názor, z akých skutkových a právnych záverov by mal súd vychádzať a ako by mal vec po právnej stránke posúdiť).

Zo spisu vyplýva, že odvolací súd na pojednávaní dňa 29. marca 2006 (č.l. 212 spisu), na pojednávaní dňa 22. mája 2006 (č.l. 262 spisu) a na pojednávaní 6. septembra 2006 (č.l. 308 spisu) oboznámil obsah viacerých listín, vrátane zriaďovacej listiny zo dňa 4.6.1992 (jedná sa o nový dôkaz, ktorý sa vykonával v odvolacom konaní). Z označených častí spisu ale nevyplýva, že by odvolací súd dôkaz listinou vykonával tak, ako to uvádza ustanovenie § 129 ods. 1 O.s.p. a že na pojednávaniach po vykonaní dokazovania vytvoril žalovanej procesnú možnosť vyjadriť sa k jednotlivým vykonaným dôkazom v zmysle § 123 O.s.p. Na základe toho došiel odvolací súd k záveru, že postupom odvolacieho súdu bola žalovanej v prejednávanej veci odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa došiel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Podľa § 120 ods. 4 O.s.p. súd je povinný okrem vecí podľa odseku 2 poučiť účastníkov, že všetky dôkazy musia predložiť alebo označiť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa končí dokazovanie a vo veciach, v ktorých sa nenariaďuje pojednávanie (§ 115a) najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej, pretože na dôkazy a skutočnosti predložené a označené neskôr súd neprihliada. Skutočnosti a dôkazy uplatnené neskôr sú odvolacím dôvodom len za podmienok uvedených v § 205a.

System neúplnej apelácie, ktorou je ovládané odvolacie konanie v sporových veciach, predpokladá, že skutková stránka veci sa objasní na súde prvého stupňa. Účastník musí preto všetky dôkazy, ktorými preukazuje svoje tvrdenia, predložiť alebo označiť pred súdom prvého stupňa, a to najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa končí dokazovanie a vo veciach, v ktorých sa nenariaďuje pojednávanie (§ 115a) najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej. Na dôkazy predložené alebo označené neskôr súd v odvolacom konaní nemôže

prihliadnúť. Výnimočne ich možno použiť iba za podmienok uvedených v ustanovení § 205a. Zákon súčasne tieto procesné následky viaže na vedomosť účastníka a ukladá súdu, aby každému účastníkovi, teda aj zastúpenému, poskytol poučenie. Poučenie súdu má rozhodujúci vplyv na možnosť napadnúť rozhodnutie opravným prostriedkom, pretože výrazne obmedzuje účastníka v možnosti predkladať a navrhovať dôkazy v ďalšom konaní. Z tohto dôvodu je nevyhnuté, aby si súd poučovaciu povinnosť splnil kvalifikovane. Poučenie musí teda plne zodpovedať zneniu ustanovenia § 120 ods. 4. Skutočnosť, že predseda senátu splnil voči účastníkom predmetnú poučovaciu povinnosť, musí vyplývať zo zápisnice o pojednávaní, teda že účastníci boli poučení v zmysle ustanovenia § 120 ods. 4 a že tomuto poučeniu porozumeli.

Z obsahu spisu je zrejmé, že súd prvého stupňa nepoučil účastníkov konania podľa § 120 ods. 4 O.s.p. v znení platnom do 31.8.2005. Nepostačuje výzva konajúceho sudcu prítomným právnym zástupcom, či navrhujú ďalšie dôkazy. Z ustanovenia § 120 ods. 4 O.s.p. vyplýva, že súd je povinný okrem vecí podľa odseku 2 poučiť účastníkov, že všetky dôkazy musia predložiť alebo označiť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, v ktorom sa končí dokazovanie a vo veciach, v ktorých sa nenariaďuje pojednávanie (§ 115a) najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej, pričom druhá časť tohto poučenia (ustanovenia) znie „pretože na dôkazy a skutočnosti predložené a označené neskôr súd neprihliada“. Táto dovolacia námietka žalovaného teda neobstojí, keďže je v rozpore s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku.

Odvolačí súd si nežadovánil rovnocenný zákonný procesný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. ako aj vykonanie nových dôkazov a preto sú jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné a dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

Z uvedeného vplýva, že konanie odvolacieho súdu je postihnuté vadou konania, uvedenou v § 237 (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.) ako aj inou vadou majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). K týmto vadám bol dovolací súd povinný prihliadnúť, i keď by neboli uplatnené ako dôvod prípustného dovolania (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie v zmysle ustanovenia § 243b ods. 1 O.s.p.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. septembra 2009

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: